

comú, que amb prou feines deuria arribar a penetrar a Espanya. Atès el conjunt dels fets, l'origen germànic no presenta dubtes, i la sospita d'una etimologia cèltica, que s'havia tingut (Jud, *ARom.* vi, 207) es presenta com deguda a una coincidència (cf. Vendryes, *ZCeltPh.* xix, 292-4). Hi ha la variant *grampa* (*BDC* xx, 166),³ més arrelada en italià que enlloc, la qual prové d'una altra forma germànica *KRAMPA*- documentada sobretot com a adjectiu, però també com a substantiu, d'on el b-al. ant. *grampo* 'ganxo, abraçadora', angl. *cramp* 'abraçadora', 'grapa', a-al. ant. *kramp* 'encorbat', esc. ant. *krapph* (< **krampa*) (cf. DCEC, CALAMBRE). Fixar la relació etimològica entre aquest mot i **KRAPP*-, i entre aquests dos i l'altre sinònim germànic **HRAHP*- (d'on el nostre *rampa* 'rigidesa dolorosa' i l'oc. i it. *rampa* 'grapa, arpa') ha de ser afer dels germanistes, si bé en tot cas hi hagué contacte i influència entre ells, almenys en romànic, i segurament ja en germànic.

Les formes documentades del primer farien suposar un masculí **KRĀPPŌ*-, òns, en francic, mentre que en realitat les llengües romàniques postulen un femení **KRĀPPA*-. La formació d'aquest pogué ser espontània o bé deguda a la influència del sinònim **KRAMPA*-.
Grep 'balb, insensible a causa del fred': «mot que usà lo guia per a significar-nos que tenia les mans balbes --- digué que les tenia *grepes*» [*Mem. Excurs. Cient.*, 1878, 365]: mot força estès per les comarques rurals del cat. or. (cita del reusenc Querol en *AlcM*); per les del Nord també se li dóna un significat ampliat de 'esguerrat, deforme' (no 'geperut' com han entès alguns guiant-se per la vaga semblança amb *gep*): «allò ja era massa! —Fes-te enllà, gallina *grepa!* Per qui 'm prens? — I vaig fer-li mostra del puny clos, a punt de xafar-li la cara», MrnVayreda (*Puny.* vi, 23, 99), «lo pare és alt, la mare és *grepa*, lo fill és negre, lo nét és blanc» (=el pí, la pinya, i el pinyó, amb clofolla o esclofollat), endevinalla gironesa; *els greps*, argot barceloní 'els dits de la mà'⁴ (*BDC* vii, Givanel).

Germà de l'oc. mod. *grep* (d'on el prov. mod. *grèpi* 'embalbiment', que de primer seria adj. pl., i Mistral l'usa com a abstracte: «tasto, moun ome, s'ai lou *grèpi!*» 'tâte, mon brave, si j'ai l'onglée!', *Mireio* v, 37.2, Gard i Ardecha id.): llgd. *grep* «engourdi de froid (des mains)» (Sauvages), Carci i Tolosa *grep* (Goudouli, princ. S. xvii), i s'estén fins als parlars d'oil del Poitou, id. (Poitou, illa d'Elle, Deux Sèvres, *ALF* m. 646), Roergue id. o *guèrp* «onglée» (Vayssier); junt amb el derivat *grupó* o *grebí* «engourdi par le froid», que segons el mapa 3 de Wartburg apareix a la Lauzera, Cantal, H-Alpes, i en el francoprovençal de Savoia i Lionès. La identitat del mot gallo-romànic amb l'arrel germànica fou ben establerta en el treball de Wartburg, gràcies al fet que la forma *grebbe*, que a Aosta, Savoia, Valais, Vaud i Neuchâtel significa «Steckstollen» (malaltia dels cavalls, mot al. suís, que crec equivalent de l'al. *steckbeule* «tumeur sur la pointe du coude d'un cheval»), coincideix amb el doble significat del fr. dial. i oc. sept. *grappe*, que ultra el sentit de «Steckstollen» té el de 'balb' a part d'Alvèrnia

i Llemosí occid., en el Jura, i en una zona Sud dels parlars del francès central i occidental.⁵

DERIV.: *Grapeta*; *grapetes*. *Grapejar* [Belv., en cat. central té molt sovint el sentit quasi obscè]; *grapeig* (un cert cine de Bna., c. 1914, tenia per això el sobrenom murriesc de *Can Gra*). *Grapinya*; *grapinyot* eiv. (Villangómez, *Lli. d'Eiv.*, 213); *grapiola* i *grapiots*, per encreuament amb *àrpi*es, *arpiots*. *Grapis* («pallot amb gra», Montanyà, *Top. Mèd. de Ponts*, 212), i més sovint *grapissos* («granses», que GaGirona, *Vocabulari Maestr.*, dóna com a propi del Matarranya); *porgues* o *grapissos* 'impureses del guix' pall. (Violant, *Enfornadors*, BCEC XLVII, 18); *grapisers* 'polls del cap' argot barc.; *grapissols*; *grapissejar*.⁶ *Grपालots*. *Grपालadar*. *Grपालó*; *grपालlut*: no coneixent la font d'aquests dos mots de l'*AlcM* i el *Dfa*. No estem segurs que el segon i fins tots dos no siguin variants mal enteses de *gropelló*, *gropellut* (de *GROP*, *gropellut/grofollut*).

Grapar [c. 1390, Aversó, supra], és encara ben viu en els dos vessants de les Alberes; en el ross. no crec que signifiqui 'anar a peu' (*AlcM*) sinó 'maldar, esforçar-se o fer qualsevol cosa penosament' (cf. *graponejar*, infra), com es veu per la cita de Pau Berga; per més que ho diguin a un que se la passa bé anant a cavall: «Tros de faniantàs! / Quina mala goda t'empanya? / quan lo vell *grapa*, lo pobràs, / ets aquí tu, estinfladàs! / vols baixar, oh poca-vergònya?», Saisset (*Catal. d. R.*, 231); també 'engrapar una eina': «sobre la taula hi quedà la ganiveta llescadora, que vaig empanyar pel mànec, ensems qu'ell, que l'havia *grapada* per l'altre cap, la soltava espolsant-se, al lliscar-li 'l fil pels dits; vaig arborar la eyna ---», MrnVayreda (*Puny.* vi, 121, 98). Més comú *engrapar*, que ja deu ser antic [Vogel], donat el caràcter comú del seu ús i el seu to de mot consagrat i generalment acceptat, si bé enèrgic, i és ja en l'*Atl.*: «Geganta jo, *engrapava*, com mà de Déu, la terra, / ab l'Atlas, Sera Estrella y 'ls Pyrineus per dits, / y un vespre, obrint ses boques, l'abisme fosc m'enterra, / los elements tots quatre dansant sobre mos pits» (i, 23a); *agrapar*; ⁺*engrapadura* [Vogel].

Per a *grapada*, V. més amunt. *Grapat* [S. xv, *Flos de les Medic.*], d'ús comú a tots els dial. (eiv., «puñada, zarpazo», PzCabr.); a *grapats* 'en massa, de ple', «axís que s'adonà de mi, com si li haguessen tret a *grapats* la carn de la cara, se tornà groc com la cera», Genís Ag. (*Reyneta del Cadi*, 89); un *grapat* de 'un gran nombre' «aquesta vida durà un *grapat* d'anys»⁵⁰ (Caretà Vidal, *JFlo.* 1876, 274). *Grपालada*.

Graponar [S. xiii, supra], 'rampar, fr. *rampier*'; segle xiv, en les glosses cat. de Munic, 35v1 (*RFgn.* xxiii, 251); avui 'grapejar, masegar' val. i eiv. («manosear», PzCabr.); *graponable* 'rampant': «de totes coses en les quals avia asperit de vida e --- tota sustància que era sobra la terra, del hom fins a la bèstia pegua, axí *graponables* con ocells del cel», *Biblia cat.* S. xv (*Gènesi*, § 7); *graponant*; *graponejar* [Belv.] i sobretot mall. 'maldar, masegar': «els feréstecs baixests de la vida humana, dins aqueixa vall de llàgrimes, aont